NATURA JURIDICĂ A CONTRACTULUI DIN CADRUL SISTEMULUI DE CONTRACTĂRI DE PRODUSE AGRICOLE

DE

PAUL I. DEMETRESCU

1) Metoda principală de atragere a produselor agricole în fondul central al statului — a cărei constituire decurge din cerințele legii obiective a dezvoltării planice, proporționale, a economiei naționale — a fost, în primii ani ai dezvoltării țării noastre spre socialism, aceea a cotelor obligatorii — care reprezentau o îmbinare a formei de schimb comercial cu forma de impozit în produse agricole.

Sistemul de cote obligatorii — cu excepția produselor de carne și lînă — a fost înlocuit de la plenara C.C. al P.M.R. din decembrie 1956 prin sistemul de contractări de produse agricole — sistem ce a fost înfăptuit la unele produse chiar mai înainte de această dată — și care împletește interesele generale ale statului cu acelea ale producătorilor agricoli.

Sistemul de contractări de produse agricole contribuie atît la planificarea circulației produselor agricole, în concordanță cu interesele dezvoltării economiei naționale, cît și la planificarea producției în organizațiile cooperatiste de producție agricolă contractante — întovărășiri agricole, cooperative de producție agricolă, gospodării agricole colective. El este forma principală de formare a fondului de produse agricole și rolul său crește pe măsura dezvoltării sectorului socialist în agricultură și a creșterii corespunzătoare a producției-marfă.

Contractele ce se încheie în cadrul sistemului de contractări de produse agricole sînt o cale juridică prin care se realizează legătura dintre industrie și agricultură — atît în domeniul producției, cît și în acel al schimbului de mărfuri. Ele se încheie de producătorii agricoli din sectorul socialist și de țăranii muncitori cu gospodării individuale, cu organizații de stat și organizații cooperatiste și privesc creșterea, îngrășarea și predarea de animale, predarea unor produse animale, cultivarea și predarea unor produse vegetale.

2) Sistemul de contractări de produse agricole este format din mai multe raporturi juridice, prin care se urmărește:

a) aprovizionarea cu alimente a populației de la orașe și cu materii prime a industriei ușoare și alimentare și aprovizionarea producătorilor agricoli cu produse industriale;

b) cointeresarea producătorilor agricoli la dezvoltarea acelor plante și creșterea acelor animale, care sînt necesare economiei naționale, influențîndu-se în acest mod, pe cale economică, activitatea lor.

Această cointeresare, se realizează prin variate avantaje: avansuri în bani la încheierea contractului; spor de preț pentru predarea unor produse de calitate; semințe selecționate; reduceri de cote pentru contractări de carne și lînă; înlesniri în aprovizionarea cu materiale necesare producției, cu îngrășăminte chimice, semințe.

Pentru stimularea extinderii culturii de floarea-soarelui se acordă astfel producătorilor avantaje în ce privește prețul de cumpărare, avansuri în bani, posibilitatea cumpărării unei anumite cantități de ulei; pentru stimularea contractărilor de legume și zarzavaturi se acordă producătorilor prețuri avantajoase, reduceri de impozite pentru suprafețele cultivate cu produse contractate, semințe, credite, utilaje și mașini pentru irigat și grădinărit.

c) Introducerea de măsuri agrotehnice și zootehnice înaintate, în scopul îndrumării agriculturii și îndreptării ei pe făgașul socialismului.

3) Aceste scopuri urmărite prin sistemul de contractări se realizează, în primul rînd, prin raporturi directe născute din contractele încheiate între organizațiile economice socialiste și producătorul agricol.

Astfel prin contractele care intră în categoria contractărilor de animale, producătorul se obligă să crească, să îngrașe, și să predea animale la o anumită greutate și calitate, într-un anumit termen și în schimbul unui preț și a diferite avantaje; prin contractele care intră în categoria contractelor de produse animale producătorul se obligă să predea produsele animale în cantitățile și condițiile prevăzute în contract, la termenele stipulate, în schimbul unui preț și a diferite avantaje, iar prin contractele care intră în categoria contractărilor de produse vegetale, producătorul se obligă, ca prin munca lui, cu materiale date în parte de el și în parte primite, să cultive o anumită întindere de pămînt și să predea organizației economice contractante recolta obținută.

Scopurile urmărite prin sistemul de contractări se realizează, în al doilea rînd, prin raporturi cu alte organizații economice socialiste sau cu organe ale administrației de stat, raporturi datorită cărora se obțin pe de o parte avantajele de care beneficiază producătorul agricol și care nu se limitează la acele pe care le primește de la organizația contractantă, iar pe de altă parte, se înfăptuiește acțiunea de îndrumare de către stat a agriculturii, producătorul primind sprijin și îndrumare agrotehnică sau zootehnică din partea organelor administrației de stat.

4) Contractul încheiat în cadrul sistemului de contractări prezintă un caracter oneros, producătorul fiind debitorul obligațiilor asumate cu privire la animalul sau produsele animale ori vegetale care fac obiectul lui și creditorul prețului și al avantajelor, iar organizația economică socialistă contractantă, debitoarea prețului și avantajelor cu care s-a obligat și creditoare pentru animalele ce fac obiectul obligațiilor producătorului, a produsului animal sau produsului vegetal.

Contractul are ca rezultate nașterea dreptului de proprietate al statului — în cazul contractelor încheiate cu organizații economice de stat — sau al organizației cooperatiste, în cazul contractării animalelor sau

produselor animale și vegetale, precum și dreptul producătorului agricol asupra banilor sau altor bunuri, pe care le primește ca urmare a contractului încheiat. Dacă părțile contractante sînt organizații economice de stat, ne aflăm în fața transferării dreptului de administrare operativă directă, de la organizația economică de stat producătoare — gospodărie agricolă de stat — la organizația de stat beneficiară.

Contractele din cadrul sistemului de contractări se încheie pe baza contractelor-tip, întocmite în scopul aplicării prevederilor cuprinse în actele normative referitoare la sistemul de contractări. Contractele-tip cuprind clauze de importanță principială, pe care părțile contractante le concretizează, iar importanța lor constă în faptul că principalele clauze ale contractelor din sistemul de contractări sînt astfel reglementate, încît datorită formei juridice contractuale să se ajungă la atingerea scopului contractului. În contractele tip se ține seama de specificul fiecărei culturi sau prestațiuni care formează obiectul contractului, iar prevederile din aceste contracte sînt obligatorii, în măsura în care nu lasă posibilitatea unor alte reglementări determinate de către părți.

5) Contractele din cadrul sistemului de contractări stabilesc, în primul rînd, raporturi economice în sfera schimbului de mărfuri, între producătorii agricoli și organizațiile economice socialiste, din moment ce obligă pe producător să predea acestora, animale, produse animale sau produse vegetale, iar organizațiile economice socialiste, la rîndul lor, să aprovizioneze pe producători cu mărfurile industriale pentru consumul personal.

Între producătorii agricoli și organizațiile economice socialiste cu care s-au încheiat contractele, se stabilesc însă și raporturi ce-și produc efecte și în sfera producției, din moment ce organizația economică socialistă controlează modul în care producătorul își îndeplinește obligațiile și aplică măsurile agrozootehnice.

Organizația economică socialistă pune, de asemenea, la dispoziția producătorului, produse necesare hranei animalelor, acordă, în mod gratuit, materialul biologic și sanitar-veterinar; acordă materialul de înmulțire și îngrășăminte; pune la dispoziție măsurile agrozootehnice, acordă materialul pentru combaterea dăunătorilor și aduce aparatura necesară pentru folosirea acestui material.

Ca o consecință a intervenției active a organizațiilor economice socialiste, în procesul de producție al bunurilor ce formează obiectul contractului, contractele din sistemul de contractări prezintă o natură specială.

Intervenția organizației economice în procesul de producție al producătorului nu se găsește în nici o altă categorie de contracte, nici chiar în contractele economice, în care colaborarea, atunci cînd obligația izvorăște din contract sau dintr-un act administrativ, reprezintă numai instrumentul pentru îndeplinirea unei anumite sarcini de plan. Debitorul și creditorul participă, în aceeași măsură, la executarea sarcinilor respective, obligațiile ce incumbă fiecăreia dintre părțile contractante, în vederea îndeplinirii acestor sarcini, reprezentînd nu numai obligațiile lor reciproce, ci și obligațiile fiecăreia față de stat.

Contractele din cadrul sistemului de contractări, cu toate că au unele

asemănări cu alte contracte, nu intră însă în tiparul nici unui contract cunoscut de dreptul civil, ci prezintă o natură specială, cu o proprie reglementare juridică.

Sînt astfel obligații de natură civilă, aceea a producătorului de a adăposti, hrăni și îngriji animalul, de a-l îngrășa și preda; obligația acestuia de a însămînța suprafața stabilită și de a executa celelalte lucrări agricole. Sînt, de asemenea, obligații civile, obligațiile organizației economice de a pune la dispoziția producătorului ajutorul agrotehnic necesar, de a lua în primire recoltele la termenele stabilite, de a plăti producătorului sumele ce i se cuvin.

Aceste contracte au un caracter civil, indiferent de producătorii agricoli cu care sînt încheiate. Contractele încheiate cu organizațiile cooperatiste de producție agricolă cuprind unele dispoziții speciale față de acele încheiate cu ceilalți producători, însă numai în ce privește avantajele acordate, sporite față de acele acordate celorlalți producători. Deosebirile acestea au numai un caracter cantitativ, neducînd la deosebiri calitative cu privire la natura raporturilor juridice ce iau naștere din contractele încheiate, astfel că în măsura în care în actele normative sau în contractele încheiate nu sînt dispozițiuni, vor fi aplicate prevederile codului civil din materia obligațiilor și contractelor.

6) Avantajele ce se acordă producătorilor agricoli pentru cointeresarea lor materială pot fi obținute nu numai de la organizația economică socialistă cu care au încheiat contractul și în temeiul acestui contract, ci și de la o altă organizație și în temeiul altor raporturi juridice decît acele care se nasc din contractul încheiat în cadrul sistemului de contractări. Astfel, dreptul producătorului de a obține subproduse și reziduri de la organizațiile economice producătoare de spirt, dreptul de a obține bunuri industriale (talpă, fuse de piele) special destinate producătorilor agricoli, dreptul de a obține credite. Dobîndirea acestor avantaje, de către producătorul agricol, are loc fie pe baza unui alt contract decît cel încheiat în cadrul sistemului de contractări, fie pe baza unor raporturi juridice care n-au natură contractuală.

Se realizează astfel pe calea unui contract, deosebit de acel pe care producătorul l-a încheiat în cadrul sistemului de contractări, dreptul acestuia de a obține subproduse și reziduri de la întreprinderile producătoare de spirt, bere, amidon; dreptul de a obține bunuri industriale. Acest contract este un contract de vînzare-cumpărare, în cazul producătorilor agricoli cu gospodării individuale, a G.A.C., a cooperativelor de producție agricolă și întovărășirilor agricole și un contract de furnizare, atunci cînd producătorul agricol este o organizație economică de stat, iar organizația prin care se obțin avantajele este tot o organizație economică de stat; dreptul de a obține credite, care se realizează prin încheierea unui contract de împrumut bancar.

Producătorul, în cazurile arătate, obține avantajele ce i se cuvin, de la altă organizație economică decît aceea cu care a încheiat contractul din cadrul sistemului de contractări, pe baza altui contract, din moment ce această organizație este terță față de contractul încheiat în cadrul sistemului de contractări. Organizația economică socialistă, care nu a luat parte la contractul încheiat în cadrul sistemului de contractări, are

totuși obligația legală de a încheia un contract cu producătorul agricol prin care să i se acorde avantajele la care este îndreptățit, de îndată ce acesta întrunește condițiile legale.

Dacă producătorul agricol nu primește avantajele ce i se cuvin, ca urmare a contractului încheiat, are la dispoziție, în vederea realizării acestor avantaje, și ținînd seama de natura raportului juridic, căile prevăzute de lege, putînd cere astfel executarea în natură a obligațiilor asumate de organizația socialistă și eventual daune-interese.

Avantajele la care este îndreptățit producătorul agricol se realizează și pe baza unor raporturi juridice de altă natură decît prin contract, astfel, în baza contractului încheiat în cadrul sistemului de contractări, organele competente au obligația legală să aplice reducerile din cotele obligatorii de produse agricole, reduceri ce se fac în temeiul unui raport de natură administrativă, ce ia naștere între producătorul agricol și organele competente a aplica aceste reduceri.

Dacă raporturile juridice care iau naștere în cadrul sistemului de contractări servesc la introducerea măsurilor agrotehnicii înaintate și îndrumarea de către stat a agriculturii, ajutorul se acordă și îndrumarea se face sau prin organizația economică socialistă cu care producătorul agricol a încheiat contractul pe baza raportului care ia naștere din acest contract, sau pe linie administrativă.

Astfel în primul caz, organizațiile economice socialiste, părți în contractele pentru cultura de plante tehnice, medicinale sau aromate, ori în contractele referitoare la fructe, se obligă să pună la dispoziția producătorului insectofungicidele necesare și să-i dea posibilitatea de a folosi aparatura corespunzătoare pentru combaterea dăunătorilor și să sprijine pe producători în justa aplicare a măsurilor agrotehnice. În cel de-al doilea caz, le revin comitetelor executive ale sfaturilor populare și unor ministere, sarcina în legătură cu buna desfășurare a activității de contractare, cu asistența tehnică și agrotehnică și în general cu ajutorul ce se dă producătorului pentru ca acesta să-și poată îndeplini obligațiile contractuale.

ЮРИДИЧЕСКИЙ ХАРАКТЕР ЗАКЛЮЧЕННЫХ ДОГОВОРОВ В СИСТЕМЕ КОНТРАКТАЦИЙ ПРОМЫШЛЕННЫХ ТОВАРОВ

Краткое содержание

Система заключения договоров на сельскохозяйственные товары является основной формой образования центрального государственного фонда сельскохозяйственных продуктов. Благодаря этой системе осуществляется снабжение продовольствием городского населения, сырьем легкой и пищевой промышленностей и в то же время снабжение промышленными изделиями сельскохозяйственных производителей; осуществляется привлечение сельскохозяйственных производителей к развитию растений и к разведению животных, необходимых народному хозяйству, а также внедрение в сельскохозяйство передовых агротехнических и зоотехнических мероприятий.

Эти цели осуществляются при помощи непосредственных отношений, вытекающих из заключенных договоров между хозяйственными социалистическими организациями и сельскохозяйственным производителем и при помощи отношений с другими социалистическими организациями или с государственными административными органами; из этих отношений извлекает выгоды сельскохозяйственный производитель и осуществляется государством управление сельского хозяйства.

В рамках системы заключений договоров, договоры устанавливают как хозяйственные отношения в сфере товарного обмена между сельскохозяйственным производителем и хозяйственными организациями, так и отношения эффективные в сфере производства с момента, когда хозяйственная организация контролирует, каким образом производитель выполняет свои обязательства и применяет агротехнические мероприятия.

Как следствие активного вмешательства хозяйственных социалистических организаций в производительном процессе производства продуктов, являющихся предметом договора, последний представляет особенный харткте, не входящий в рамки никакого известного в гражданском праве договора.

LA NATURE JURIDIQUE DU CONTRAT CONCLU DANS LE CADRE DU SYSTÈME DES CONTRATS DES PRODUITS AGRICOLES

Résumé

Le système des contrats pour les produits agricoles forme la base principale du fonds central des produits agricoles de l'État.

On assure, par ce moyen, l'approvisionnement en aliments et en matières premières industrielles de la population des villes et l'approvisionnement en produits industriels des producteurs agricoles; on cherche à coïnteresser les producteurs agricoles à la culture des plantes et à l'échange des animaux nécessaires à l'économie nationale et à introduire en agriculture des méthodes agrotechniques et zootechniques avancées.

On atteint ces buts par des rapports directs, issus des contrats conclus avec les organisations économiques socialistes ou avec les organes de l'administration de l'État, desquels naissent des avantages dont bénéficient les producteurs agricoles et l'État réalise ainsi son rôle de diriger l'agriculture.

Les contrats basés sur ce système établissent des rapports économiques en vue des échanges de marchandises entre le producteur agricole et les organisations économiques, ainsi que des rapports qui ont une répercussion dans le cadre de la production, étant donné que l'organisation économique contrôle la façon dont le producteur s'acquitte de ses obligations et applique les méthodes agrozootechniques.

Ces contrats étant une conséquence de l'intervention active des organisations économiques socialistes dans le processus de la production de biens qui en forme l'objet sont d'une nature spéciale et ne font partie d'aucun des contrats connus de droit civil.